

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

ΓΝΩΜΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

της 22ας Μαΐου 2012

σχετικά με τη ρύθμιση των οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων

(CON/2012/40)

Εισαγωγή και νομική βάση

Στις 19 Απριλίου 2012 η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) έλαβε αίτημα του ελληνικού υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης για τη διατύπωση γνώμης αναφορικά με σχέδιο νόμου για τη ρύθμιση των οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων (εφεξής το «σχέδιο νόμου»).

Η αρμοδιότητα της ΕΚΤ για τη διατύπωση γνώμης βασίζεται στα άρθρα 127 παράγραφος 4 και 282 παράγραφος 5 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στο άρθρο 2 παράγραφος 1 έκτη περίπτωση της απόφασης 98/415/ΕΚ του Συμβουλίου της 29ης Ιουνίου 1998 σχετικά με τη διαβούλευση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας με τις εθνικές αρχές για τα σχέδια νομοθετικών διατάξεων¹, καθώς το σχέδιο νόμου αφορά κανόνες εφαρμοστέους σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, στο βαθμό που αυτοί επηρεάζουν ουσιωδώς τη σταθερότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και αγορών. Η παρούσα γνώμη εκδόθηκε από το διοικητικό συμβούλιο, σύμφωνα με το άρθρο 17.5 πρώτη πρόταση του εσωτερικού κανονισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

1. Σκοπός του σχεδίου νόμου

- 1.1 Το σχέδιο νόμου τροποποιεί α) τον ν. 3869/2010² που διέπει τις διαδικασίες οι οποίες παρέχουν σε υπερχρεωμένα φυσικά πρόσωπα τη δυνατότητα να επωφεληθούν από τη ρύθμιση των οφειλών τους υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, και β) τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Επί του ν. 3869/2010 προηγήθηκε διαβούλευση με την ΕΚΤ, η οποία εξέδωσε τη γνώμη CON/2010/34 σχετικά με τη ρύθμιση των οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων³.
- 1.2 Το σχέδιο νόμου τροποποιεί τις προϋποθέσεις υποβολής αίτησης για τη ρύθμιση οφειλών ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου, διευκρινίζοντας τα εξής: α) οι οφειλέτες δύνανται να επιδιώκουν την επίτευξη εξωδικαστικού συμβιβασμού με τους πιστωτές τους πριν ή μετά την υποβολή της αίτησής τους, έως την έκδοση τελεσίδικης απόφασης του αρμόδιου δικαστηρίου επί της αίτησης αυτής, και β) φυσικά πρόσωπα τα οποία διενεργούν εμπορικές πράξεις κατά σύνηθες επάγγελμα δύνανται επίσης να υπαχθούν σε ρύθμιση οφειλών εφόσον πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις: i) είναι

¹ ΕΕ L 189 της 3.7.1998, σ. 42.

² Νόμος 3869/2010 «Ρύθμιση των οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 130 Α/3.8.2010).

³ Όλες οι γνώμες της ΕΚΤ είναι διαθέσιμες στον δικτυακό τόπο της ΕΚΤ (www.ecb.europa.eu).

αυτοαπασχολούμενοι, ii) δεν απασχολούν κατά τα τελευταία τέσσερα έτη πριν από την υποβολή της αίτησης πέραν του ενός εργαζομένου και iii) οι οφειλές τους από τις εμπορικές πράξεις δεν υπερβαίνουν ορισμένο ποσό.

- 1.3 Επιπροσθέτως, το σχέδιο νόμου εξειδικεύει περαιτέρω ορισμένα διαδικαστικά ζητήματα όσον αφορά την υποβολή αιτήσεων για τη ρύθμιση οφειλών και την αξιολόγηση των εν λόγω αιτήσεων από τα δικαστήρια. Ειδικότερα, το σχέδιο νόμου ορίζει ότι σε περίπτωση εκχώρησης απαίτησης πιστωτή προς τρίτους, ο εκδοχέας που δεν έχει κύρια κατοικία ή έδρα στην Ελλάδα οφείλει να ορίσει αντίκλητο κατά τις σχετικές διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Η εν λόγω υποχρέωση θα έχει αναδρομική ισχύ.
- 1.4 Όσον αφορά τη δικαστική ρύθμιση οφειλών οφειλετών των οποίων τα περιουσιακά στοιχεία δεν επαρκούν για την αποπληρωμή του χρέους, το σχέδιο νόμου παρατείνει από τέσσερα σε πέντε έτη το μέγιστο χρονικό διάστημα κατά το οποίο δύναται να υποχρεωθεί ο οφειλέτης να καταβάλλει μηνιαίως ορισμένο ποσό για την ικανοποίηση των απαιτήσεων των πιστωτών του. Στην περίπτωση αυτή, αν ο οφειλέτης δεν καταβάλλει τα ποσά που του επέβαλε το δικαστήριο, υποχρεούται να εξοφλήσει, εντόκως, από την έκδοση της οικείας δικαστικής απόφασης, το υπολειπόμενο ποσό έως το έκτο έτος από την κατάθεση της αίτησής του ή εντός ενός έτους από την έκδοση της οικείας δικαστικής απόφασης. Το εφαρμοζόμενο επιτόκιο θα είναι αυτό των πράξεων κύριας αναχρηματοδότησης της ΕΚΤ προσαυξημένο κατά 2,5 εκατοστιαίες μονάδες. Το εν λόγω μέτρο θα εφαρμόζεται αναδρομικά και για εκκρεμούσες αιτήσεις. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, το δικαστήριο δύναται να περιορίσει το μέγιστο χρονικό διάστημα της ρύθμισης σε τρία έτη. Η κανονική εκτέλεση από τον οφειλέτη των ανωτέρω υποχρεώσεων επιφέρει κατ' αρχήν την απαλλαγή του από κάθε υφιστάμενο υπόλοιπο οφειλής έναντι όλων των πιστωτών του.
- 1.5 Όσον αφορά την ειδική διαδικασία που προβλέπεται για την προστασία της κύριας κατοικίας του οφειλέτη, το σχέδιο νόμου καθιστά δυνατή σε ορισμένες περιπτώσεις την παράταση από 20 σε 35 έτη του μέγιστου χρονικού διαστήματος αποπληρωμής του χρέους. Ο πιστωτής δύναται να κινηθεί διαδικασίες αναγκαστικής εκτέλεσης όσον αφορά τη μοναδική κατοικία του οφειλέτη σε περίπτωση μη τήρησης από τον οφειλέτη των υποχρεώσεών του κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου αποπληρωμής, εφόσον υπάρχει καθυστέρηση τουλάχιστον τεσσάρων μηνιαίων δόσεων.
- 1.6 Το σχέδιο νόμου ενισχύει επίσης το καθήκον ειλικρινούς δήλωσης των οφειλετών, ορίζοντας ότι οι συνέπειες της παραβάσεως του εν λόγω καθήκοντος εφαρμόζονται και στην περίπτωση που ο οφειλέτης παραλείψει δολίως να συμπεριλάβει πιστωτές στην αίτησή του περί ρύθμισης οφειλών.
- 1.7 Εν τέλει, το σχέδιο νόμου τροποποιεί το άρθρο 982 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, ορίζοντας ότι οι απαιτήσεις του οφειλέτη από καταθέσεις σε πιστωτικά ιδρύματα είναι ακατάσχετες μέχρι του ποσού των χιλίων πεντακοσίων ευρώ για ατομικό τραπεζικό λογαριασμό και δυο χιλιάδων ευρώ για κοινό τραπεζικό λογαριασμό.

2. Γενικές παρατηρήσεις

- 2.1 Η ΕΚΤ αντιλαμβάνεται ότι το σχέδιο νόμου αποσκοπεί στην ενίσχυση του νομικού πλαισίου που διέπει τις διαδικασίες ρύθμισης οφειλών, προκειμένου το πλαίσιο αυτό να καταστεί αποτελεσματικότερο και να διασφαλιστεί η πρόσφορη εκπλήρωση των σκοπών του. Σύμφωνα με το αίτημα διαβούλευσης που υποβλήθηκε στην ΕΚΤ, το σχέδιο νόμου αποσκοπεί στην προστασία των συμφερόντων των πιστωτικών ιδρυμάτων και των οφειλετών, στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης μεταξύ πιστωτικών ιδρυμάτων και οφειλετών και στην ενίσχυση της ρευστότητας του τραπεζικού τομέα. Εντούτοις, ελλείψει ενδεδειγμένης αξιολόγησης των επιπτώσεων των προτεινόμενων τροποποιήσεων, είναι αμφίβολο αν οι σκοποί αυτοί θα επιτευχθούν. Ως εκ τούτου, η εν λόγω αξιολόγηση θα πρέπει να λάβει χώρα πριν από τη ψήφιση του σχεδίου νόμου.
- 2.2 Η ΕΚΤ παρατηρεί ότι οι τροποποιούμενες διατάξεις είναι απεριόριστης διάρκειας και γενικής εφαρμογής και διέπουν υφιστάμενες σχέσεις οφειλετών με πιστωτές, όπως πιστωτικά ιδρύματα. Ως εκ τούτου, οι παρατηρήσεις που διατύπωσε η ΕΚΤ στη γνώμη CON/2010/34 εξακολουθούν να ισχύουν όσον αφορά τις προτεινόμενες τροποποιήσεις. Τούτο έχει σημασία δεδομένου ότι στο χρονικό διάστημα που έχει μεσολαβήσει από τη θέσπιση του σχετικού νομικού πλαισίου και την έκδοση της γνώμης CON/2010/34 έχουν επέλθει μεταβολές στο ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα που θα πρέπει να ληφθούν δεόντως υπόψη πριν από την ψήφιση του σχεδίου νόμου.
- 2.3 Ορισμένες από τις τροποποιήσεις ενδέχεται να έχουν αρνητικές επιπτώσεις για τα πιστωτικά ιδρύματα υπό την ιδιότητά τους ως πιστωτών, θα πρέπει δε να αξιολογηθούν ενδελεχώς πριν από την ψήφιση του σχεδίου νόμου. Ειδικότερα, οι εν λόγω τροποποιήσεις ενδέχεται να έχουν επιπτώσεις τόσο στην κεφαλαιακή επάρκεια και τις θέσεις ρευστότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων όσο και στη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Οι αρνητικές αυτές επιπτώσεις μπορούν να περιοριστούν μόνον εφόσον προηγηθεί η ως άνω αξιολόγηση. Τούτο θα έχει ως αποτέλεσμα τη διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, την προαγωγή της αποτελεσματικής λειτουργίας και της ρευστότητας της αγοράς και την ενίσχυση της επαρκούς ροής πιστώσεων στην οικονομία⁴. Από άποψη χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, ανησυχίες όσον αφορά τις πιθανές τους επιπτώσεις για τα πιστωτικά ιδρύματα, οι οποίες επιβάλλεται να εξεταστούν εκ των προτέρων, εγείρουν οι ακόλουθες διατάξεις: α) η προτεινόμενη παράταση από 20 σε 35 έτη του μέγιστου χρονικού διαστήματος για την αποπληρωμή του χρέους στο πλαίσιο των ρυθμίσεων που αφορούν την κύρια κατοικία, β) η προτεινόμενη επέκταση του συστήματος ρύθμισης οφειλών ώστε να καλύπτει και αυτοαπασχολούμενα πρόσωπα που ασκούν εμπορικές πράξεις κατά σύνηθες επάγγελμα, όπως περιγράφεται ανωτέρω⁵, γ) το ακατάσχετο ορισμένων καταθέσεων σε πιστωτικά ιδρύματα⁶ και δ) η άρση της υφιστάμενης προϋπόθεσης περί επιδίωξης εξωδικαστικού συμβιβασμού, πράγμα που καθιστά δυνατή την άμεση υποβολή αίτησης για τη ρύθμιση οφειλών και αναστολή της αναγκαστικής εκτέλεσης.

⁴ Βλ. παράγραφο 2.2 της γνώμης CON/2010/34. Βλ. επίσης παράγραφο 2.3 της γνώμης CON/2010/8 σχετικά με τη ρύθμιση επιχειρηματικών και επαγγελματικών οφειλών προς τα πιστωτικά ιδρύματα και την επεξεργασία δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς.

⁵ Βλ. παράγραφο 1.2 ανωτέρω.

⁶ Βλ. παράγραφο 1.7 ανωτέρω.

- 2.4 Στο πλαίσιο αυτό η ΕΚΤ επισημαίνει ότι οι προτεινόμενες τροποποιήσεις θα πρέπει να συνοδεύονται από τα απαραίτητα εγγύα για την αποτροπή του ηθικού κινδύνου (moral hazard), καθώς είναι σημαντικό να παρέχονται στον οφειλέτη κίνητρα για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων του, όπως αυτές καθορίζονται βάσει της διαδικασίας δικαστικής ρύθμισης. Εν προκειμένω, το προτεινόμενο επιτόκιο που θα εφαρμόζεται σε περίπτωση μη εκπλήρωσης των εν λόγω υποχρεώσεων φαίνεται να είναι πολύ χαμηλό για να λειτουργήσει ως επιτόκιο ποινής. Επιπλέον, δεν παρασχέθηκαν επεξηγηματικά έγγραφα όσον αφορά τη διάταξη αυτή, πράγμα που θα ήταν αναγκαίο για τη διενέργεια μιας ολοκληρωμένης αξιολόγησης.
- 2.5 Η ΕΚΤ επικροτεί την ενίσχυση του καθήκοντος ειλικρίνειας των οφειλετών και θεωρεί ότι το σχέδιο νόμου θα μπορούσε, λαμβανομένης υπόψη της σημασίας του για τη σταθερότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και αγορών, να αποτελέσει αντικείμενο περαιτέρω επεξεργασίας προκειμένου να διασφαλίσει ότι το σχετικό νομικό πλαίσιο λαμβάνει υπόψη τις υφιστάμενες ανάγκες όλων των εμπλεκόμενων μερών και ότι θα καταστεί αποτελεσματικό μεσοπρόθεσμα.

Η παρούσα γνώμη θα δημοσιευθεί στον δικτυακό τόπο της ΕΚΤ.

Φρανκφούρτη, 22 Μαΐου 2012.

[υπογραφή]

Ο Πρόεδρος της ΕΚΤ

Mario DRAGHI